

2. Про Національну поліцію: закон України від 02 лип. 2015 р. № 580-VIII. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/580-19>

3. Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні [Електронний ресурс]: наказ МВС України від 7 лип. 2017 р. №575. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17/page>.

4. Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність», (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 22, ст.303), URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2135-12#Text>.

5. Про державну реєстрацію геномної інформації людини: закон України від 9.07.2022 р. № 2391 – IX.

Скриник Мирослава Віталійвна,
старший викладач кафедри правничої
лінгвістики Національної академії
внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ДОТРИМАННЯ ПРИНЦИПУ ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА У ВІДШКОДУВАННІ НЕМАТЕРІАЛЬНОЇ ШКОДИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

В кожній державі, яка є членом Європейського союзу, існують свої особливості відшкодування немайнової шкоди, з урахуванням основних положень Декларації основних принципів правосуддя для жертв злочинів та зловживань владою.

Враховуючи, що в зазначеному міжнародно-правовому акті надається поняття жертви злочину, визначено, яку шкода є достатньою, щоб віднести її в розряд потерпілих від злочину, а також способи відшкодування матеріальної шкоди спрощуються особливості дотримання принципу верховенства права у відшкодуванні нематеріальної шкоди в умовах воєнного стану. Зокрема, під жертвою злочину, слід розуміти особу, якій «було заподіяно шкоди, включаючи тілесні ушкодження або моральні збитки, емоційні страждання...» [1] та якщо «...компенсація не є повністю доступною від правопорушника або з інших джерел, держави повинні докладати зусиль, щоб надати фінансову компенсацію: (а) жертвам, які отримали ... погіршення фізичного чи психічного здоров'я внаслідок серйозних злочинів...» [1] та рекомендовано створення національних фондів компенсації

жертвам, в тих випадках, коли держава, громадянином якої є жертва, не в змозі відшкодувати жертві шкоду.

У зв'язку з євроінтеграцією національне законодавство буде потребувати відповідних змін, зокрема і щодо врегулювання питань правового захисту прав людини, відповідно до ратифікованих Верховною Радою України міжнародних договорів, відповідних положень Конституції України, Кримінального процесуального кодексу України, Постанови Вищого адміністративного суду України «Про застосування законодавства, що забезпечує право на захист у кримінальному провадженні» № 8 від 24.10.2003 тощо [2].

У статті 2 Європейської конвенції про відшкодування збитків жертвам насильницьких злочинів 1983 року, хоч і підписаної Верховною Радою України у 2005 році, але не ратифікованою, держава відшкодовує збитки, у випадку якщо цього не можна забезпечити з інших джерел, тим, чийому здоров'ю заподіяна шкода, хто знаходився на утриманні загиблих унаслідок навмисних насильницьких дій [3].

За змістом Конвенції відшкодування винним має здійснюватися на користь Державного фонду компенсації потерпілим. В Україні такого фонду не існує, адже Конвенція не була ратифікована, а це означає, що Україна не має міжнародного зобов'язання створювати механізм компенсації і власне держава взяла на себе обов'язок відшкодувати шкоду, адже життя і здоров'я людини визнаються найвищою соціальною цінністю за Конституцією України [4], а за завдане правопорушення передбачено, що умови та порядок відшкодування державою зазначеної шкоди встановлюються законом, а саме за ст. 1177, 1207 Цивільного кодексу України – зобов'язання між державою та потерпілим, змістом якого є відшкодування державою шкоди, що заподіяна злочинцем, у випадках передбачених законом [5] відшкодування шкоди державою, завданої кримінальним правопорушенням, реалізується в рамках недоговірного зобов'язання. Щодо кримінально-правових позицій, то держава має відшкодовувати майнову та моральну шкоду, завдану кримінальним правопорушенням, незалежно від того, спричинено цю шкоду здоров'ю, життю, честі чи гідності особи [6]. Таким чином, відшкодування шкоди фізичній особі, яка є потерпілою від кримінального правопорушення, є важливим інститутом як цивільного так і кримінального права.

За досвідом країн Європейського Союзу завдання щодо надання правової та соціальної допомоги і здійснення компенсації жертвам злочинів покладено на органи юстиції. Забезпечення захисту прав та законних інтересів осіб, які потерпіли від злочинів втілюється в життя

через функціонування системи юстиції – надання жертвам злочинів правової допомоги за рахунок держави, відшкодування шкоди, спричиненої злочинною діяльністю, та надання різних видів соціальної допомоги.

Отже, відшкодування нематеріальної шкоди фізичних осіб, порушеної внаслідок збройної агресії російської федерації, особливо щодо визначення розміру моральної шкоди чи упущеної вигоди, на сьогодні є найбільш ефективною та доцільною. Виконання відшкодувань у цих справах має здійснюватися за рахунок коштів Фонду відшкодування шкоди, заповдіяної жертвам збройної агресії російської федерації, оскільки деякі спори можуть бути вирішені лише із залученням судової влади та не входять до компетенції Фонду.

Список використаних джерел

1. Декларація основних принципів правосуддя для жертв злочинів та зловживань владою 1985. URL: <https://www.unodc.org/pdf/rddb/CCPCJ/1985/A-RES-40-34.pdf>.

2. Resolution of the State Security Service of Ukraine «On the Application of Legislation Ensuring the Right to Defense in Criminal Proceedings» No. 8 of October 24, 2003: [Website]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0008700-03#Text>

3. Європейську конвенцію про відшкодування збитків жертвам насильницьких злочинів 1983 https://www.doj.gov.hk/en/publications/pdf/vcc_e.pdf

4. Конституція України від 28.06.1996 (в редакції від 01.01.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.

5. Цивільний кодекс України : закон України від 16 січ. 2003 р. No 435-IV. БД «Законодавство України». ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15/conv#n5509> <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15/conv#n5637> (дата звернення: 10.10.2022).

6. Babanina V. International Agreements as Sources of Criminal Legislation of Ukraine. European Reforms Bulletin. 2017. No 3. P. 80–74.